

НАША ПРАДА

"Pogled Hibernii"
Hibernii Uniwersytecie 9-9

два разы у тыдзень.

39198

Адрес Вільня, Віленскі праспект 12. п. 6) Рэдакцыя ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача святочных дзён. Адміністрац. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін мес. 1 эл. 50 гр. Для загра. Перамена адрэса	Напрынятыя ў друк рукапісы навад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грощ., сперод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пятаму ў 1 шыльту.
---	--	---	--

№ 1

Вільня, Субота 1-га кастрычніка 1927 г.

Год I

39198 Самадзейнасць і самапомач.

Працес павольнае, але няўхільнае перабудовы падставаў існуючага ў Польшчы дзяржаўнага ладу бяспрэчна ідзе ў кірунку процістаўлення супраць волі выбранага ўсім народам законадаўчага органу — волі адзінкі, маючай паўнату ўлады ў дзяржаве. Ці працес гэты дасягне і дойдзе да свайго лягічнага канца, ці завяршыцца ўвядзеннем у Польшчы ці то адкрытае дыктатуры, ці манархіі, — аб гэтым, ведама, можна ўсяляк варажыць. Але самы факт магчымасці такога перабудовы палітычнае арганізацыі Польскага гаспадарства, з якім аказалася звязана і Заходняя Беларусь, прымушае і нас, беларусаў, пільна сачыць за ўсім, што дзеецца ў Польшчы, ды з насыпваючых зменаў рабіць свае вывады.

Манархізацыя Польшчы ў чыстым відзе, ці то ў прыкрытым гэі ці іншай формай дыктатуры, процістаўляе волю будучага адзінага валадара дзяржавы ня толькі волі выбарнага ўсенароднага парламацкага прадстаўніцтва, але і волі *самога народу* — саміх народных масаў. А каб-жа не магло быць рэзкай супярэчнасці паміж гэтымі дзвюма волямі, пачуючая воля стараецца ўспіць, аслабіць волю народную. Паскольку для польскіх масаў такое аслабленне волі да дзеяння пагражае ўтратай палітычных уплываў на дзяржаўнае жыццё, ды ішчэ горшым, чым сягоння, падчыненнем працоўных — капіталу, — пастолку для нас, беларусаў, апрача названых пагрозаў існуе яшчэ адна: гэта — пагроза утраты сваёй нацыянальнай самастойнасці, якую мы захоўваем цяпер толькі дзякуючы ня супынай барацьбе, ведзенай з нязвычайным напружаннем нашых сіл, з нязвычайным высілкам нашае волі да самазахавання і адраджэння нашага народу.

Вось дзеля чаго ў перажыванні Польшчай пераломны час мы, беларусы, павінны асабліва імкнуцца да таго, каб *узмацняць самадзейнасць беларускіх працоўных масаў*, каб падтрымліваць у гэтых масах волю да самастойнага культурна-нацыянальнага жыцця, да сацыяльнага змагання, да гаспадарчай самапомачы. Мы павінны асабліва ўвагу зварацаць на ўсе тыя галіны грамадскага жыцця, у якіх мы можам *выліць нашы творчыя сілы*, — перадусім на *самаўрады*. Тут мы павінны развіць самую кілючую работу: тут — адзінае месца, на якім мы можам пачуваць сябе гаспадарамі ў сваім краю — ня глядзячы на ўсе існуючыя законныя і незаконныя абмяжаванні самадзейнасці органаў самаўрадавання. І тыя, што палалі ў гмінныя рады, у павятовыя соймікі, ды ў мястовыя рады, — і шырокія народныя масы, якія выбіралі радных у самаўрады, — усе мусяць *супрацоўнічаць на грунце самаўрадавае гаспадаркі*, падтрымліваючы сябе ўзаемна і ўзаемна інфармууючы аб патрэбах і балячках нашага штодзённага жыцця — ці то ў вёсцы, ці ў месцы.

Але, апрача самаўрадаў, існуюць яшчэ і другія галіны грамадскага жыцця, у якіх неабходна падтрымліваць самадзейнасць беларускіх масаў. На першым месцы тутакі стаіць ведзеная ўжо гадамі *барацьба за родную школу*, у якой адзіным нашым законным аружжам зьяўляецца падаванне што-годна дэкларацыяў на беларускую ўрадавую школу. Далей ідуць розныя віды самадзейнасці на грунце *гаспадарча-эканамічным*.

У апошняй галіне трэба адзначыць адзін асабліва важны момант: гэта — тое, што эканамічна-гаспадарчая самадзейнасць шырокіх народных масаў мае ў сабе элемент і самапомачы. Найбольш

ведамы спосаб выяўлення масавае самадзейнасці ў эканамічна-гаспадарчай галіне: *кааперацыя ўсіх відаў* — дае масам ужо *беспасрэдную матэрыяльную карысць* — ці то ў пастаці таннага і добрага тавару (кааперацыя спажывецкая), ці ў пастаці лягчэйшага і выгаднейшага збыту і ператварэння ў больш ценныя прадукты пладоў сельскае гаспадаркі (гандлёва-вытворчая кааперацыя), ці ўрэшце ў пастаці даступнага і таннага кредыту.

Вось мы і павінны ўсе нашы сілы пакіраваць на развіццё пералічаных відаў масавае самадзейнасці. Народ, які хоча жыць і быць гаспадаром на сваёй зямлі, — народ, які хоча вызваліцца ад накіданнае яму чужога волі, — павінен перадусім навучыцца *сам сваімі сіламі здавальняць свае патрэбы* і — *быць гаспадаром у сябе дома*. Толькі на такой падставе можам і мы, беларусы, мы, народ сялян і работнікаў, абаперці будаванне нашае святлейшае будучыны, нашае нацыянальнае, палітычнае і сацыяльнае вызваленне.

Не пакладайце рук!

Галоўная Управа Т-ва Беларускае Школы дзедалася ў Віленскім Кураторстве аб тым, колькі, гдз і якія беларускія ўрадовыя школы сёлета павінны адчыніцца ў Віленскім Школьным вукрузе. Беларускіх мае быць 14, двух-язычных (польска-беларускіх) — 10. Адносна другіх школьных вукружаў вестак няма, але можна думаць, што і там будзе нешта падобнае.

Невялікі гэта ўспех. На звыш дзесяць тысяч дэкларацыяў, складзеных школьным інспектарам на ўрадавую беларускую школу, адчыняцца нара дзесяці беларускіх школ! Зусім зразумелая рэч, чаму такі невялікі ўспех: нязлічаныя перашкоды, якія стаўляюць пры складанні дэкларацыяў прадстаўнікі ўлады, пачынаючы ад войтаў і канчаючы інспектарамі. Не даюць магчымасці свабодна выявіць волю народу, а з другога боку — суровае бюракратычнае тасаванне куратарамі *толкасоўцаў* — закона аб школьніцтвае большасць дэкларацыяў уваважае. Часамі інспектары, або войты — апрача стаўляючы бюракратычныя перашкоды — даюць і непрадбачаныя законам спосабы націску на дэкларантаў, запужваючы іх, або абцягаючы рэзніцай выгады, калі бацькі адмовяцца ад беларускай школы. Аб гэтым Галоўная Управа мае цэлую жменю паведамленняў з правіццямі і ў сваім часе складала жалабы аднаведым уладам — уключна аж да самага Пана Маршалка Пінсудскага (глядзі адкрывае пісьмо да яго ў сьнежні месцы леташняга году). Вышэйшая ўлада заставалася глухой да гэтых жалаб, нічога не адказваючы на абурачыя надужыцці пасасобных урадоўцаў, або *аддзісвалася* нічога ня значучымі бюракратычнымі адказамі.

Які ж вынік такой палітыкі? Урад адчыняе — замест сотняў — толькі адзінаццаць беларускіх школ, як быццам дражжучыя з народам, дражніцца і выбіваючы народ з раўнавагі: гэта ж усё-роўна, як галоднаму паказываць кавалак хлеба і не даваць яго есці.

Для нас, беларусаў, у гэтай палітыцы ёсць аднак і добры бок, бо народ наш на гэтым змаганні гартуе сваю волю, вырабляе стойкасць і сьведомасць. Дык жа, грамадзяне, у гэтым годзе дакажам, што мы яшчэ больш выраслі ў сваёй сьведомасці, — і ўсе, каму дарага справа роднай школы, і сядзета нязлічаным масамі складайма дэкларацыі, чым змусім павяжца лічынца з намі! Няхай живе беларуская школа!

Палачанін.

Зьявляючы гэту заметку, мусім адзначыць, што — пайшоўшы як-быццам дзеля віду на ўступкі ў школьнай справе, віленскае кураторства, як на зьдзек, назначыла ў новаадкрываных *беларускіх* школах — вучыцель памякоў, якія ня умеюць зусім навет гаварыць пабеларуску! Такага без'языкага вучыцеля ўлада назначыла ў *беларускую* школу, што адчыняецца ў Старых Габях, Жасьянскае гм., Пастушкага пав. Гэта яшчэ раз паказуе, што патрэбен яшчэ вельмі дружны націк беларускіх бацькоў, каб дабіцца ад ураду запраўднае беларускае школы!

Беларускі Пасольскі Клюб.

Падзеі апошніх гадоў у Заходняй Беларусі ясна паказалі, што беларускія працоўныя масы — як у вёсцы, так і ў месцы, — зрабілі вялізарныя крокі наперад у развіццё сваёй грамадскай сьведомасці, ды ня толькі сацыяльнай, але і нацыянальнай. Калі ішчэ пяць гадоў назад значная частка беларускага сялянства, абаламучаная сацыяльнай дэмагогіяй *„Вызвалення“*, магла аддаць свае галасы на выбарах у Сойм і Сэнат за кандыдатаў гонае польскае партыі, — дык цяпер настроі нашае вёскі, а ў пэўнай часці і месца — такія, што падобнае здарэнне ў нас ужо абсалютна немагчыма. І *„Вызваленне“*, і часова як-быццам умацаваныя ў некаторых павятах пэпэзоў — ня кажучы ўжо аб розных польскіх *„людовых“*, *„сялянскіх“* ці *„хлопскіх“*, ды вядзючых партыях, — усе яны страцілі ўсялякі посылу ў беларускіх масах. Беларускія сяляне і беларускія работнікі ідуць цяпер выключна за тымі, хто, лучачы ў вадну дружную сям'ю рабачаю і вёскі і месца, паставіў у сваёй праграме барацьбу за адраджэнне і вызваленне беларускага працоўнага народу, разумеючы, што справа вызвалення нацыянальнага для беларускіх працоўных масаў неаддзяліма ад справы вызвалення сацыяльнага. Народ пачаў у сабе нязломную творчую і барацьбяную сілу. Народ адкідае палітыку кампрамісаў з пануючай над ім буржуазіяй — падвойна варажой яму: і сацыяльна і нацыянальна. Народ ведае, што — кажучы славамі марш. Пінсудскага з часоў барацьбы яго за ўвакрасенне Польшчы, — *хто мае сілу, той ніколі ня пойдзе на ўгоду з тымі, яго трымае пад сваім ботам...*

Усё гэта добра ведама кожнаму палітычна грамадзкому чалавеку ў нашым краю. Дык і ўсе тыя элементы, якія хацелі бы забяспечыць сабе пасольскія мандаты на надыходзячых новых выбарах у польскі парламент, прудца да нашых сялян і работнікаў, прырашчваючы сябе рознымі дэмагагічнымі наклічкамі — *дэунгамі нацыянальнага характару*.

У апошнія дні прэса адзначыла два вельмі характэрныя факты ў нашым палітычным жыцці. У Беларускі Пасольскі Клюб увайшлі тры паслы: Шакун, Шапель і Сабалеўскі. І ўсе трое ў сваіх дэкларацыях зьяўляюць аб сваёй шчырай беларускасці, усе тры стараюцца іграць на нацыянальным пачуцці беларускіх працоўных. Шакун і Шапель, якія дэталюў бадзяліся аж на трох польскіх партыях, раптам зразумелі, што для іх, як для беларусаў, няма месца ў чужых партыях і арганізацыях. Паварот пасла Сабалеўскага ў Беларускі Пасольскі Клюб, з якога ён у свой час выступіў разам з Тарашкевічам, Ракам-Міхайлюскім, Мятлой і Валоньшым, сельсаюзніцкая прэса абвешчае таксама *„перамогай нацыянальнае ідэалогіі“*.

Дужа цекна. Але ж — як стаіць справа з другім бокам мядалі: з барацьбой за вызваленне сацыяльнае? Бо ж ясна, што для народу сялян і работнікаў ня можа быць волі ваагул, пакуль ён ходзе ў ярме, пакуль над ім пануе дыктатура буржуазіі.

Вось тут і выяўляецца праўдзівае аблічча як *„наверненых“* беларускіх нацыяналістаў, так і Беларускага Пасольскага Клубу ў сучасным яго складзе. Раскрывае гэта вельмі шчыра і простадушна — пасол Юры Сабалеўскі.

Тлумачучы свой *„выхад“* з нясіснуючае ўжо арганізацыі Грамады і ўваход у склад Беларускага Пасольскага Клубу, які складаецца з ярмічавых сельсаюзнікаў, ды каталіцкіх і праваслаўных клерыкаў, — пасол Сабалеўскі выразае кажа, што дзельнасць зьліквідаванае Грамады ён лічыць шкоднай, бо... за яе сядзяць людзей у вастрогі! Сядзяць у вастрогі за тую барацьбу, якую вядзе Грамада, як адзіная на ўсё Заходняе Беларусь масавая арганізацыя. Дык і ўваход пасла Сабалеўскага ў Беларускі Пасольскі Клюб прыходзіцца разумець, як прызнанне, што Клюб гэны ніякае барацьбы, за якую сядзілі-бы ў вастрогі, не вядзе і ніколі вясці ня будзе!... Коротка кажучы: Клюб ідзе па лініі шукання паразумення з тымі, хто пад сваім цяжкім ботам трымае беларускія працоўныя масы, — па шляху, які нічога беларусам яшчэ ніколі ня даў і — ня дасць. І дарма паслы Шакун і Шапель, каб падняць павягу Клубу ў вачох беларускіх масаў, пішуць у сваёй дэкларацыі, што *„некаторых сяброў яго (Клубу) спаткаў пэжні лёс за кратамі турмаў польскіх“*: то ж у Вронках сядзяць акурат тры беларускія паслы, якія павінулі Беларускі Пасольскі Клюб, як зусім няздольны да вядзэння якое-колечы барацьбы за нацыя-

„Усходняе Лёкарно“.

Цікаўная заява латвійскага міністра замежных справаў.

Міністар замежных справаў Латвіі ведамы п. Целенс меў нядаўна в. публічную гутарку з заграничнымі журналістамі, у якой зрабіў надзвычайна цікавыя заявы. Ён заявіў, што цяпер стварыліся вельмі выгадныя варункі і абставіны дзеля рэалізацыі *„усходняга Лёкарна“*, гэта — такой супольнай умовы балтыцкіх дзяржаваў, якая-бы загарантавала нятыкальнасць існуючых грамадзян гэтых дзяржаваў, уваходзячых у ахопленую супольнай умовай групу, а гэтым — гарантавала б іх усіх адначасна і ад узаемнага нападу...

Гэтае *„Лёкарно“* — па думцы п. Целенса — ахоплівала-бы Латвію, Эстонію, Фінляндыю, а можа й Літву; гарантамі-ўчаснікамі умовы, даючы і сваю магутную ахову, зьявіліся-бы: СССР, Нямеччына, а таксама і іншыя заходня-эўрапейскія дзяржавы (ясна ж: далей на захад ад Нямеччыны), якія выказалі-бы сваю зацікаўленасць у трываласці сучаснага тэрытарыяльна дзяржаўнага палажэння над Балтыкай.

Пераходзячы да адносінаў Латвіі з Радамі, міністар оцьярэдзіў поўную пэўнасць, што палітычны і гаспадарчы трактат з Радамі будзе зацьверджаны латвійскім парламантам. На нагледную заяву англійскага *„эфіцэбу“* аб тым, што англійскі ўрад будзе ўважаць ратыфікацыю гэтага трактату — за крок яўна варажы да Англіі, — міністар Латвіі навет не зьявіраў увагі...

На запытаньне аднаго з зьдзіўленых журналістаў, чаму міністар неахвотна ўключыў у *„Балтыцкае Лёкарно“* Літву, а зусім ужо выключыў Польшчу, — п. Целенс заявіў: Літва можа ў кожным момант увайсці ў склад супольнага трактату, які мае мэтай гарантаванне існуючых грамадзян сваіх сяброў, але пэўна — толькі пасля таго, як прынямае сама прызнае свае грамадзян, без чаго, ведама ж, — дзяржавы — сябры *„Лёкарна“* ня будуць ведаць, што маюць гарантаваць Літве...

Што-ж датычыць Польшчы, дык у часце яе ў *„Балтыцкім Лёкарно“* ня толькі зрабіла-б яго вельмі трудным да зьдзейсьнення, але — сумніўна, ці можна было-б пры гэтым варунку навет пачаць якія-небудзь перагаворы між зацікаўленымі дзяржавамі... Каб не зачэпляць іншых дзяржаваў, п. Целенс паказаў хаця-б на Нямеччыну. Апошняе ўжо ясна паказала на першым — *„Заходнім Лёкарно“*, што ні за што ня згодзіцца гарантаваць сучасныя польскія грамадзян; дык напросту ня варта навет і прабавць паўтараць Нямеччыне тую-ж прапазіцыю і з нашага боку. А ведама-ж, што без гарантыі з боку Нямеччыны ўвесь супольны трактат ня меў-бы ніякай рэальнай вартасці...

З гэтай заявы выплывае ясна, што Латвія, ды як трэба думаць і іншыя балтыцкія, ці — яшчэ шырэй: усходня-эўрапейскія дзяржавы, выразаючы хочучы вязць свой лёс з Польшчай, лічучы свае грамадзян прыныпова іншымі, чым грамадзян Польшчы.

Польская прэса, асабліва — правая, страшэнна абуралася на латвійскага міністра (у дадатку — сацыял-дэмакрата) за гэтыя *„дэмаггія“* яго заявы, заклікаючы ўрад Пінсудскага да *„расправы“* з Латвіяй (*„Дзён. Віленскі“* № 222).

нальнае і сацыяльнае вызваленне беларускага працоўнага народу!

Гэтак бачым, што пад цёмем беларускага нацыянальнага сьцягу сабраліся ў Беларускім Пасольскім Клубе тыя людзі, якія *„выражаюць усялянае думі аб барацьбе“*, за якую можна... папасці ў вастрогі! Дык гэтага маля: пасол Сабалеўскі выразае кажа, што ён ідзе ў Клуб з тым, каб... завядзіць *„вышэйшую культуру ў гаспадарчым жыцці нашага народу“*, ды гэтым напавіць ягоны эканамічны бяз, не чапаючы пытаньня аб зямлі... Ну, дзеля апошняга дык нечага было-о уваходзіць у склад Клубу, які — прынямае да выхаду з яго радыкальных паслоў — абвешчаў, што адзіны шлях да эканамічнага вызвалення нашага народу бачыць у здабыцці для беларускага сялянства ўсёе зямлі ў Заходняй Беларусі — бяз ніякага выкупу!

Дык Беларускі Пасольскі Клюб, зложаны з самых рознародных на сваёй ідэалогіі элементаў, і ня можа вясці ніякага запраўднага змаганьня ў сацыяльнай галіне. Клюб і прае адно толькі на нацыянальнай струюцы, ды адначасна хітра міргае адным вокам пачуючай над нашым народам чужацкай бур-

082167

жуазі, цішком тлумачучы ей, што ўсе крыклівыя заявы аб „барацьбе“ за поўнае і ўсебаковае вызваленне Беларускага народу — гэта ж адно толькі прыпадае для несьвядой яшчэ часткі Беларускага сялянства...

Клуб ня прыняў — бо ж і ня можа прыняць! — формулы аб еднасці нацыянальных і сацыяльных ідэалаў Беларускага працоўнага масаў. Клуб зрокся барацьбы за зьдзейсьненне народных ідэалаў, як зусім непасильнівае для лішне ўжо рознашортнага (— сельскагаспадарча-хадзюка-клерыкальна-чорвасоцэніскага!) складу яго. І Клуб, як нешта аднабожае і неадпавядаючае настроям і імкненням Беларускага масаў, — гэтых масаў за сабой не павядае.

З сумам мусім сказаць, што ў сучасным момант Беларускага працоўнага масаў ня маюць адпаведнага прадстаўніцтва ў польскім Сейме, — ня маюць сваіх абаронцаў і заступнікаў сярод людзей, для якіх усё зводзіцца да аднаго: каб ня сесці прыпадкам у вастрог...

Г. Б.—ні.

„Жэчпосполіта“ ў суботнім нумары змясціла гэтую характэрную заметку:

„У меншасцёвых колах холзе погаласка, што праект выбарнага блёку, які абмяркоўваецца ў блізкіх да ўраду палітычных групах, абыймае сананыйны партыі, жыдоўскіх ортодоксаў, украінскае Ундэ, Беларускага нацыяналістаў пад павядырствам пашла Ярэміча, ды польскія кансерватыўныя групы“.

Калі гэта праўда, дык нам яна не павінна дзівіць, бо-ж той шлях, па якім ідзе Беларускі Пасольскі Клуб, раней ці пазней мусіць да гэтага давясці... Адно скажам: мала, але за праўды-ж вельмі добра дабраная кумпанія!

3 Лігі Народау.

Зачыненне сесіі Лігі Народау.

27-га верасня зачынілася чарговая VIII сесія Агульнага Збору Лігі Народау.

Апошняя сесія Лігі Народау была, можна сказаць, найбольш пустой і бясплоднай з усіх папярэдніх. Навіччасць і бласільне Лігі ў справе „забяспечэння міру“ і справе разбраення — ажно кідаецца ў вочы, кампрамітучы дарэшткі ўстановы, на якую ўскладалася сьпярша наўнымі людзьмі столькі някрытычных надзеяў. Гэта сесія Лігі ня здолела нават сама падрыхтаваць даўно праектаваную вялікую міжнародную канферэнцыю ў справе разбраення. Гэтую праду мае яшчэ зрабіць, а мо' сьпярша яшчэ „спробаваць грунт“ — асобны камітэт і т. д. Але рыхтуючыся да „агульнага разбраення“, Ліга — вельмі неахвотна, як пішуць газеты, выслухала казаную на апошнім паседжаньні прамову Штрэзмана, які гэтае вялікае дзел разбраення высюваў на першую чаргу — папросту, як варунак запраўднай сілы дый самага існавання Лігі. Найлепшай ілюстрацыяй гэтага фальшывага „патосу“ (захоплення) Лігі ў часе разбраення зьяўляецца існаванне акупацыі нямецкай зямлі савозьнікамі, падтрыманая амаль усеі іх прэса, якая — асабліва ў Францыі — піша яна, што ніякага разбраення ня можа быць, пакуль ня будзе забяспечана Францыі ды іншым дзяржавам бяспечнасць ад вайны з боку Нямецчыны. А забяспечыцца ад гэтага можна толькі... абраеннем і акупацыяй нямецкай зямлі. Дык яна, што з гэтага блуднага кола дагэтуль выхаду ані Ліга, ані хто іншы ў буржуазнай Эўропе — не знайшоў.

Амерыка ня будзе прымаць учасця ў лігавым „разбраенні“.

Амерыканскі ўрад паведаміў сакрэтэрыяту Лігі Народау, што яго прадстаўнік ня будзе прымаць афіцыйна ўчасця, як дэлегат Амерыкі, у працах „падрыхтаваўчай камісіі“ дзеля склікання канферэнцыі ў справе разбраення.

Прыняцце „польскай прапазіцыі“ Агульным Зборам Лігі.

24-га верасня на перадапошнім паседжаньні Агульнага Збору Лігі аднагалосна прынята прапазіцыя польскай дэлегацыі аб „маніфістацыі веры ў мір“. Польская рэвалюцыя абвясціла забаронені (маральна) усялякую... зачэпную вайну, рэдакцыя дзяржавам — сябрам Лігі — дзеля рэгулявання канфліктаў тасаваць услякія мірныя спосабы.

Ведама, што „польская рэвалюцыя“ сабрала ўсе галасы, нават найвялікшых жываедаў-імперыялістаў, як Англія, — толькі пасля таго, як з яе быў выкінены яе пачатны, можа запраўды „пацэфічны“ змест...

Вышла кніжка V—VI

ілюстраванае часопіс для дзяцей

„ЗАРАНКА“

— Бясплатна рассылца ня будзе. —

Рэдакцыя прыець усіх, жадаючых мець „ЗАРАНКУ“, пасылаючы ПРЫСЛАЦЬ ПАДПІСКУ.

Падпісная цана 1 злоты на 3 месяцы.

(— Цана гэтай кніжкі 70 гр. —)

Рэдакцыя і Адміністрацыя:

Вільня, Віленская вул. 12—6.

Барацьба за прэсавы дэкрэт.

Як можна было лёгка прадбачыць, урад зусім ня прыняў, што Сейм адной сваёй пастановай ужо скасваў дэкрэт у справе дадзенай караў для прэсы.

Пісьмо марш. Пілсудскага.

Як ведама, маршалак Сейму, паведаляючы ўрад аб касуючай дэкрэт пастанове Сейму, разам з тым даручыў ураду апублікаваць гэтую пастанову Сейму ў „Дзеньніку Законаў“, ды гэтак падаць да ведама усім судовым і адміністрацыйным установам, што ад дзяа апублікавання пастановы дэкрэт лічыцца ўжо праўна няіснуючым.

На гэты ліст маршалка Сейму старшыня ўраду марш. Пілсудскі даў яму адказ, што — у параўменні з міністрам справядлівасці — ён лічыць пастанову Сейму „ня маючай падставы ў Канстытуцыі“... Урад лічыць, што Сейм можа дэкрэт Прэзідэнта, які стаўся законам, скасваць толькі шляхам выдання новагага закону (звычайным парадкам Сейм, Сэнат, Прэзідэнт), але ня проста пастановай Сейму. Урад пазываецца на папярэдні канфлікт з прычыны першага дэкрэту, калі перастрашаны Сейм уступіў ураду і „толькі на гэты раз“ згадзіўся скасваць дэкрэт спецыяльным законам... Цяпер урад скарыстаў з гэтага створаюга самім пудлівым парламантам „прэцэдэнт“...

У канцы лісту старшыня міністраў дадае, што дэкрэт Прэзідэнта ня моцць быць касаваны звычайнымі пастановамі Сейму яшчэ і дзеля таго, што, „паводле існуючых законаў, пастановы Сейму ня маюць публікавацца ў Дзеньніку Законаў Рэспублікі“ — як законы...

Так п. п. Пілсудскі і Мэйштовіч „тлумачаць“ Канстытуцыю, маючы ў сваіх руках... увесь выканаўчы апарат фактычнай улады, а перадусім — прыладу дзеля публікавання законаў...

Што-ж кажа Канстытуцыя?

Арт. 44, на які пазываецца старшыня ўраду, кажа ясна, што ўсе тыя дэкрэты Прэзідэнта, якія выданы на падставе паўнамоцтваў, дадзеных Сеймам ураду, ці ў часе перарыву сесіаў парламанту, — аўтаматычна „трацяць абязуючую сілу, калі ня будучь прадстаўлены Сейму ў працягу 14 дзён, лічучы ад набліжэйшага паседжаньня Сейму, а таксама, калі — пасля падачы іх Сейму — яны будучь Сеймам скасаваны“...

Гэта якраз і сьведчыць аб тым, што дэкрэты Прэзідэнта, адданыя на падставе ўмоўна дадзенай ураду Сеймам (толькі Сеймам, але не Сэнатам) законодаўчай улады, якраз і ня маюць самі па сабе поўнай сілы законаў, пакуль не атрымаюць зацьверджаньня з боку Сейму. Яны ўводзяцца фактычна, як „пробы“, „умоўны“ закон, на вельмі кароткі час, пасля ваторага — або касуюцца законодаўчай палатой, якая аддала частку сваёй улады ўраду, або робяцца законам. У кожным разе — ня робяцца яны запраўднымі законам і ад таго толькі, што яны... надрукаваны — побач з законам — у „Дзеньніку Законаў“...

Адказ марш. Ратая.

27 верасня маршалак Сейму Ратай выслаў да Прэзідэнта Рады Міністраў ліст — у адказ на ляманьнае пісьмо прэм'ера Пілсудскага.

У пункце I маршалак Сейму сьвярджае, што Сейм прыняў пастанову, касуючую дэкрэт, на точнай падставе закону, які выклічае ў гэтым акце ўчасце і Сэнату.

У пункце II марш. Ратай піша, што, касуючы першы дэкрэт шляхам спецыяльна-

га закону, Сейм аднак жа сьвярджае, што гэты парадак тасуецца ім толькі гэты раз, дык ня можа служыць апраўдваючым выпадкам (прэцэдэнтам) на будучыню.

У пункце III ліст сьвярджае, што пастанова Сейму — згодна з Канстытуцыяй палана да ведама і спаўнення ўраду, які абязаны зрабіць з гэтага ўсе вывады, ці — апублікаваць яе ў „Дзеньніку Законаў“.

У канцы далаецца, што гэты ліст павядаецца ўраду — цэлым власціўна ўжытку...

Няма намуд судзіць.

Ці здолее гэтая лістоўная палеміка паміж законодаўчай і выканаўчай уладамі змуціць апошнюю — апублікаваць пастанову Сейму ды прыняць дэкрэт скасаваным, — ну, паўна ж, сумліўна...

У ва ўсіх добра абдуманых Канстытуцыях ёсць вышэйшая судовая ўстанова, звычайна зьмешчанага, ці зусім незалежнага складу, якая паклікана на тое, каб вырашаць „праўныя канфлікты“ між урадам і парламантам. У Польшчы гэткай установы няма. Няма перадусім дзеля таго, што дагэтуль Канстытуцыя давала апошніяе слова ў ва ўсіх спорах, спрэчках ды канфліктах — Сейму. Эндэцкія абаронцы Канстытуцыі даўно ўжо ўнясылі праект такога Найвышэйшага Суда. Але — ці ж і гэты Суд што парадзіць у стане фактычнай перавагі выканаўчай улады над законодаўчай, у якім жыве цяпер Польшча?!

Характэрны „прэцэдэнт“.

Да ўсяго вышэйшага дадамо нешта цікавае, амаль не гумарыстычнае.

Ліст старшыні Рады Міністраў даводзіць, быццам існуючыя законы не дазваляюць друкаваць у „Дзеньніку Законаў“ пастановы Сейму. А вось — правая прэса звайшла выпадок, калі такая „аднабожа“ пастанова Сейму ня толькі была надрукавана ў „Дзеньніку Законаў“, але яшчэ — і па спецыяльнаму распараджэньню Прэзідэнта Рэспублікі... Вось яна — гэная пікаўная, ды паўна ж добра ведамая сучаснаму п. старшыні Рады Міністраў пастанова Сейму, надрукаваная ў № 67 „Дзень. Зак.“ 11 ліпеня 1923 г.:

„Падаю да агульнага ведама наступную пастанову Сейму, прынятую 28 чэрвеня 1923 г.: „Сейм сьвярджае, што марш. Пілсудскі, як вярхоўны камандзір арміі, вельмі заслужыўся перад народам“...

Далей Прэзідэнт ад сябе дадае: „Закон гэты павінен быць надрукаваны ў „Дзеньніку Зак. Рэсп.“ і апублікаваны ў ва ўсіх мясцовых і вясковых гмінах“...

З законнасьцяй ды з „праўнікамі“ ўсё цяж не шануе Польшчы!

Наўхільныя рэзультаты.

Адна з польскіх часопісаў падае цікавыя весткі — аб тых skutках, да якіх даяла вайна, абвешчаная ўрадам легальнай апазіцыйнай прэсе. Прэса часткова перайшла ў падпольле. У Варшаве дый у іншых месцах пачалі пашырацца выдаванія ў дзесятках тысяч аў экзэмпляраў „лятучкі“, „адозвы“, газеткі, выдаванія нелегальна. Напрыклад — зьявілася ў Варшаве лятучка — „Праўда аб ген. Загурэкім“, у якой названы асобы і мясцовасці, ды апісаны здарэньні, стаўшыся з генералам... Лятучка, гэта ма сова ходзіць па руках, вырабляючы „публічную апінію“... А ўрад ня мае ніякіх спосабаў змагацца з гэтай „падпольнай прэсай“...

Здаецца, ніхто іншы, як сам павядыр сучаснага ўраду, павінен — з уласнага досведу пмытаць ды разумець усю сілу й непераможнасьць гэткай „прэсы“...

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Загранічнай пазыкі ня будзе?

Правая прэса даведалася, быццам распачаты ўжо перагаворы з прыбыўшымі ў Варшаву паўнамоцнікамі амерыканскіх банкіраў рашта сарваліся. Быццам урад рашуча адкінуў пастаўленыя банкірамі трыбаваныя залішне нізкага курсу, дый яшчэ іншыя варункі пазыкі. Быццам неўзабаве ўрад выдаць камунікат, у якім высветліць матывы сваёй адмовы ад заграічнай фінансавай помачы і вылажыць свой план — забяспечаньня польскай валюты ўласнымі сіламі.

А толькі што заграічныя газеты паведамілі, што Амерыка ўжо назначыла свайго дырэктара — у Польскі Банк, стаячы гэта — першым варунакам прызнаньня пазыкі. Ці запраўды часта фінансавыя варункі замежных банкіраў такія ўжо цяжкія для Польшчы? — З гэтай ведама, што амерыканскі грашавы рынак перагружаны золатам, што крэдытны прапант ізноў паніжаны на амерыканскім рынку, што цэлы рад дзяржаваў, значна меншых за Польшчу, атрымаў нядаўна замежныя крэдыты — у в. значных сумах...

Пачакаем камунікату з боку ўраду...

Сэнсацыйныя весткі аб перагаворах між польскім і радавым урадам.

Польскае міністэрства замежных спраў паведаміла:

Апошнія гутаркі народнага камісара Чырвонага з паслом Паткам давалі ўжо да ўзгоднення раду пунктаў у праектаваным трактате аб узамным венапалаанні. Адна часна — у ходзе гэтых гутарак — устаноўлены

быў спісак тых пунктаў, адносна да якіх яшчэ не дасягнена паразумьне.

Цяпер пасол Патэк выехаў на адпачынак на Каўказ; пасля яго павароту перагаворы з камісарам Чырвоным у справе гаранцыянага трактату будучь узноўлены.

Цікаўна толькі было б хача адным вокам зірнуць, у колькі разоў „узгоднены рад пунктаў“ карацейшы за адкладзены на пасля...

Афіцыйны камунікат у справе Трайковіча.

ПАТ апублікаваў афіцыйны камунікат польскага ўраду ў справе Трайковіча, у забойстве якога вінаваціліся кур'еры радавага пасольства Гусеў і Шлецэр.

Урадавы камунікат сьвярджае, што польскія судовыя ўлады — на падставе дапросу гэтых асобаў сьледчай уладай — не знайшлі ў іх паступку знакаў праступленьня паводле стац. 458 (нападу і забойства), дзеля таго — не знайшлі і падставаў дзеля аддчы іх пад суд. Дзеля таго польскае міністэрства замежных спраў не знайшло перашкодаў і для выдачы абодвум кур'ерам візаў на везд у Маскву. Пры гэтым міністэрства сьвярджае, што польскі ўрад не ўваходзіў у разважаньне прынацыповага пытаньня, — ці кур'еры радавага пасольства падлягаюць польскаму суду, ці — не.

20 верасня абодва кур'еры пасольства выехалі ў Маскву.

З гэтай камунікату можна ўбачыць, насколькі не адказвалі запраўдасць ўсе тыя весткі польскай ды эміграцыйнай прэсы, якія цьверзілі, быццам Трайковіч меў рэвалюцыйныя наміны... цукеркі, а быў хітрастыцый заманены ў пасольства ды там забіты кур'ерамі...

„Газ. Варшава“ гэтак тлумачыць залішне кароткае паведамленьне мін. замежнаспраў у справе зьяўленьня ад адказнасьці кур'ераў радавага пасольства Гусеў і Шлецэра. — З добра паінфармаваных крыніцаў газета даведалася, што судовыя ўлады прызначылі паступаць абодвух кур'ераў — выкліканым патрэбай неабходнай самаабароны. Цяпер піша газета, сьледства ідзе ў кірунку высвятленьня абставінаў, у якіх Трайковіч апынуўся ў пасольстве, і яго намераў тэрорыстычнага замаху. Дзеля гэтага сьледчы судзьдзя мае выехаць у Вільню.

Зьезды чыгуншчыкаў і паштавікоў у Варшаве.

У Варшаве распачаліся зьезды дэлегатаў Саюзаў чыгуншчыкаў і паштавікоў усеі Польшчы. На зьездах — настолькі вострыя, як цьверзіць „Роботнік“, што аўторкавы № „Роботніка“ быў скафіскаваны, паміж іншым, якраз за справаздачу аб зьездзе чыгуншчыкаў.

Затаенне праваў на зьездзе, кажа „Роботнік“ у наступным № мо' і ляжыць у інтэресе ўраду, але ж напэўна не ляжыць у інтэресе краі...!

Галадоўка вязьняў-украінцаў.

У Львове ў востросе распачалі галадоўку ўкраінскія студэнты, якіх пасадылі па падазрэнью ў прыналежнасьці да тайнае гайковай арганізацыі і ў „лятысаністэвоннай“ рабоце. Яны дамагаюцца: асобных камер, даўжэйшых прагулак і прысьпешаньня разгляду іх справы.

Канфіскацы пэпэсаўскіх газет.

Зьявіўшы ўрэшце ўрад увагу і на „апазіцыю“ з боку пэпэсаў, Камісарыят м. Варшавы скафіскаваў аўторкавы нумар „Роботніка“ за перадавіку і нумар пэпэсаўскай „сялянскай“ газеткі „Хлопка Доля“, якую рэдагуе ведамы сьвязьліст пашт. ладжэньня ды лквідаваньня баграціх забастовак — п. Квэпінскі...

Падпалкоўнік Славкі „адмовіўся“ ад старшынства ў Саюзе Легіянераў.

Яшчэ два дні таму „Роботнік“ пісаў: „Яведама, ці спадбаецца польскім легіянерам учасьце п. п. Славкі ў зьездзе ўтытулаваных абшарнікаў у Дзікае“... А вось ужо газеты прынеслі вестку аб тым, што п. Славек „адмовіўся“ ад старшынства ў гэтым Саюзе. Сам п. Славек матывуе гэтую адмову сваю тым, што ён — вярнуўся на чынную службу ў арміі. Газеты паведамілі, што ён названы афіцэрам для спецыяльных даручэньняў пры старшыні Рады Міністраў марш. Пілсудскім... Як ведама, другі „госць“ — палітычны „інструктар“, запрошаны, ці прысланы ў Дзікаў, быў п. Гароўскі — асабісты ад'ютант марш. Пілсудскага...

Заграіцай.

Рэвалюцыйны рух у Гішпаніі расьце.

Парыжскія газеты пішуць, што гішпанскі ўрад сьпэцыяльна дзі быццам новага выбору рэвалюцыйнай акцыі ў краі... Дыктатар Прыма ды Рывэра заявіў у гутарцы з журналістамі, што ў разе проці ўрадавага наступленьня будзе тасаваць найвастрэйшыя рэпрэсіі. Будзе ня толькі садзіць замахоўцаў і паўстанцаў у вострогі, але і кафіскаваць усю маемасць навет у падозраных і рэвалюцыйнасьці асобаў...

Урадавыя гішпанскія газеты нядаўна паведамілі, быццам усемагутны генерал дэ Рывэра „здолее ўрэшце пераканаць караля Альфонса“, каб той згадзіўся... склікаць парламент, які „адчыняе“ ўжо некалькі гадоў... Дый быццам — распачаліся ўжо падрыхтаваўчыя працы — дзеля „склікання парламанту“. Цяпер сам шэф ураду абвясціў, як урад рыхтуецца да ўзнаўленьня — нармальнага канстытуцыйнага жыцьця ў краі...

Разброд у францускім урадзе.

У часе, калі амаль ня ўсе міністры прывілі, на чале з самім Пуанкаре, гавораць ваяўнічыя прамовы проці Нямецчыны, прыпамінаючы ўсё, што зроблена яе арміяй ў часе вайны, Брыян выдэ асабліва прыязны гутаркі з Штрэзмэманам у Жэневе — ў справе далейшага паразуменьня. Брыян быццам заявіў, што лепш маўчаць, як вясці такую палеміку, якую вядуць яго таварышы па габінэту...

У справе кампаніі французскай прэсы проці радавага пашла Ракоўскага.

Дзеля таго, што французская асабліва правая прэса ня спыняе кампаніі проці радавага пашла Ракоўскага, падаючы весткі, быццам французская Рада Міністраў пастанавіла трыбаваць адкіканьня яго, міністэрства замежных спраў Францыі афіцыйна абвясціла, што гэткай пастановай французскі ўрад ня прымаў, дый што індэцэнт з радавым паслом (падпіс яго на аловьне Комінтэрну) — зьлікідаваны паразуменьнем з Чырвоным.

Перагаворы між Радамі і Францыяй.

Трэба думаць, што перагаворы між Францыяй і Радамі, якія павіны ўрэшце прывесці да заключэньня — як палітычнай, таксама і тарговай умовы, — пераходзяць у рашучую фазу. Пасол Ракоўскі зрабіў французскаму ўраду новыя прапазіцыі, значна карысьнейшыя для Францыі, як папярэднія. Дык павінна высветліцца добрая воля Францыі, ці яна хоча запраўды добрых адносінаў, а ў выніку іх — атрымаць штосьці рэальнае ад СССР, — ці яна, прапавядаючы Англіяй, хоча разрынуць...

3 Фашыстаўскай Літвы.

ХРОНИКА.

Же затухне бліск ваш, зоры...

Скольні арыштавана „паўстанцаў“ у Літве.

Міністар унутран. спраў Літвы палкоўнік Мустэйкіс заявіў прадстаўнікам прэсы, што—у зьвязку з паўстаньнем у Таурогах—усяго арыштавана было 131 асоба, з якіх — пасля следзтва—звольнены 70. Але ў часе следзтва высветлілася, што ў паўстаньні некалькі асобаў аказаліся „Камітэт Ратаваньня Рэспублікі“, дык—арыштавалі і ўсіх яго 211 сяброў. З гэтай апошняй лічбы 70 асоб пасаджаны ў канцэнтрацыйны лагер. На кажа п. міністар толькі аб тым, колькі людзей папрасілі аб бандыцку забітых ды закатаваных у фашыстаўскіх засьпечках ураду „прэфэсара“ Вальдэмараса..

Арышты—палайкаў у Літве.

20 верасьня літоўскія ўлады арыштавалі—у зьвязку з замахам у Таурогах—некалькі паліцаў, якія і былі пасаджаны ў канцэнтрацыйны лагер у Ворнах.

Літоўская прэса заявіла, быццам паўстаньне ў значнай частцы выклікана Польшчай...

Клайпэда спужалася.. польскага флёту!

17 верасьня пад Клайпэдай неспадзявана зьявіліся 2 польскія канавэркі (невядлікія, аднак-жа узброеныя ў гарматы, караблі-лодкі). Ня маючы ані гарматаў, ані ваенных караблёў Клайпэда страшэнна спужалася навет гэткага „ваеннага флёту“...

Польскія весткі падаюць, што гэтыя канавэркі так сабе — папросту плылі міма Клайпэды, дык захацелі—паразумецца з клайпэдзкай радыё-станцыяй, якая аднак-жа не адказала на вельгівае жаданьне пазнаёміцца з боку „польскага флёту“, а, замест адказу—нарабіла зусім непатрэбнага алярму.

Паліцэйны польска-літоўскіх стасункаў.

Літоўскае міністэрства замежных спраў афіцыйна сьцьварджае, што польска-літоў-

скія стасункі значна падашыліся, дык што можна спадзявацца ў блізкай будучыні магчымасьці для літоўскага ўраду выканаць на дзеле ўсю ўрадавую праграму, паданую ў дэкларацыі літоўскага кабінэту...

Пратэст дзяржаваў проці „сталіцы літоўскай Вільні“ — ў літоўскай канстытуцыі.

Як ведама, літоўскія фашыстаўскія ўрад, які ўсё яшчэ руінуе грамадзкае і дзяржаўнае жыцьцё краіны, зрабіў—дзеля папулярнасьці—пустую дэманстрацыю, зьмяшчэўшы ў праекты новай Канстытуцыі артыкул аб тым, што „Вільня ёсьць сталіца Літвы“. Быццам—даволі толькі прыняць гэтую зьмену ў папярэвай канстытуцыі, як зараз-жа Вільня апынецца ў граніцах сучаснай фашыстаўскай Літвы, якая недарэчна рве сувязі з тымі краямі, якія толькі і могуць абараніць яе незалежнасьць...

Нямецкія газеты даведаліся, быццам дачуўшыся аб гэтай „зьмене“ ў канстытуцыі, гаслы Англіі і Францыі, якія „зацьвердзілі“ граніцы Польшчы, зьявіліся да літоўскага ўраду з пратэстам проці навет гэткага „адабраўня“ ад Польшчы Вільні.

Літоўскі прэм’ер падпісаў у Рыме канкардат з Ватыканам.

Літоўскі прэм’ер, які сам асабіста паехаў у Рым дзеля перагавораў з Папай, падпісаў 27 верасьня канкордат (умову) з Ватыканам у справе рэгуляваньня палажэньня каталіцкай царквы ў Літве. Як ведама, „магутны“ літоўскі ўрад, які „дэманстрацыйна“ ўключыў Вільню ў літоўскую... канстытуцыю, у перагаворах з Ватыканам залішне лёгка згадзіўся на тое, каб справа Вільні была зусім выключана з гутарак з Папай, які ў канкордаце з Польшчай—прызнаў Вільню польскай...

Як кажды фашыстаўскі ўрад, так і літоўскі—гучыць, але пусты.

Грамадзяная помач. 23 верасьня с. г. з’арганізаваліся Беларускі Камітэт помачы ахвярам стыхійных няшчасьцяў у наступным складзе: старшын сэнатар Уласаў, скарбнік гр. І. Біндзюк, сакрэтэр Ул. Павалковіч, Камітэт месціцца пры вул. Сьв. Ганны 2—3. Камітэт мае на меце помач асобам, пацярпелым ад стыхійных няшчасьцяў, якія здарыліся ў працягу гэтага лета на абшарах вайводзтва Віленскага, Наваградзкага і Палескага. На зацьверджаньне гэтага Камітэту паслана папэра Міністру Унутраных спраў.

Дзіўная забарона. Нядаўна з Вільні езьдзіла ў Тургелі драматычная дружна Таварыства Белар. Школы і ставіла п’есу Купалы „Паўлінка“. На гэтую падарожу даў дазвол староста Віленска-Троцкага павету. Калі-ж у мінулым нядзелю драматычная дружна хацела паехаць і паставіць тую самую п’есу ў Яшунах, дык той-жа самы староста адмовіўся даць на паставіць п’есу дазвол...

Цікаўна, чым тлумачыцца гэты крок? Ці ня тым, што Віленска-Троцкі павет па сваёму нацыянальнаму складу павінен быць „чыста-польскі“?!

Пад развагу нашаму радзіму. У журнале „Пшэгл. Від.“ грам. Вітольд Ануцэвіч падае сьмелы праект, каб мястова рада ў Вільні паклапацілася ўшанаваць памяць двух вялікіх людзей нашага краю, праца якіх была дасна зьвязана з Вільняй. Гэта—першы наш друкар Францішк Скарына і паводыр паўстаньня 1863 году, барацьбіт за вызваленьне Беларусі, Костуш Каліноўскі, расстраляны ў Вільні. Вось-жа грам. Ануцэвіч сьмелна заклікае мястовую раду, каб іх імёнамі былі названы дзьве вуліцы места.

Спадзяемся, што гэту сьмелую думку падтрымае ў радзе адзіны беларускі прадстаўнік, грам. Крук, да якога гэтым шляхам звяртаецца з заклікам падняць гэту справу ў мястовай радзе.

Наштоўная забава. На тое, каб утрымаць „польскі характар“ места Вільні, адвечнае сталіцы Беларусі і Літвы, тут адчынены ажно два сталыя польскія тэатры. Аднак, „польскасьць“ Вільні мусіць ня так ужо крэйка, бо тэатры гэныя самі па сабе ніякія ня могуць існаваць: на тое, каб утрымаць у Вільні добры польскі тэатр, патрэбна гадавал дапамога ў ліку... 300,000 злотых!

„Місійная праца“. Віленскі каталіцкі арцыбіскуп Ядвіжковскі заявіў у гутарцы з журналістамі, што ў ягонай дыяцэзіі за пяць гадоў „місійнае праца“ ўдалося перавярнуць з праваславія на каталіцтва звыш 60.000 душ.

Цікаўна ў сувязі з гэтым выглядае сьмелы паводыр праваслаўнага і каталіцкага клірыкалізму на беларускім груньце—сэна-тара Багдановіча і кс. Станкевіча...

Бандытызм. У мінулым нядзелю ў паміжчэньне м.і.і. мэтадыстаў у Вільні, Троцкай вул. 9, у часе набажэньства, як сьцьварджае „Кур. Від.“, уварвалася эндэцыйна баёўна, якая разграміла паміжчэньне, паламала мэблі ды... спакойна сабе выйшла, бо пакліканая паліцыя... „прышла запозна“. Толькі на другі дзень быў арыштаваны адзін з учасьнікаў выдзьленьня „гістарычнае толерацыі“ Польшчы, бо яго апазнаў мэтадыцкі прапаведнік.

Нафісната „Дзён. Від.“. Сканфіскаваны сьрадковы нумар „Дзеньніка Віленскага“ кантора пасьпепа аднак-жа разаслаць па месце. Ня маем права ані патрэбы цытаваць ды папшыраць чарговыя дзікасьці органу віленскіх готэнтотаў. Адначасна толькі, што газета ня толькі бярэ пад сваю абарону тых бандытак і бандытаў — ізувераў, што, уварваліся ў мястэчкі віленскіх мэтадыстаў-эвангелістаў, разграмілі ўсё, што было ўнутры, ды і яшчэ патаўкілі маліўшыся там людзям, але — наадварот: вінаваціць пацярпелых ды абурэацца на ўладу, якая арыштавала... аднаго — з паўсэтыні грамадзян, ды то — охопленага не на месцы разгрому, дзе паліцыя захоўвалася „надэр карэктна“, але — зааўтра, пад націскам асобаў, панаўшых граміць на вуліцы...

Біч на сялян. Як ведама, бадай кожны селянін прывык у нас—асабліва ад часу вайны—сідзіць колькі каліўцаў тытуну дзеля свайго ўдаснага ўжытку. Немцы вельмі сурова пераабледалі гэта, — а вось польскі акцыз дык яшчэ і нямецкі акцудантаў перагнаў у барацьбе з сялянскім тытуном! Як падае „Кур. Від.“, урадоўцы акцызы і казённага тытунавага манополі з Валейкі ў працягу пяць тыдняў рабілі запраўдую аблаву на сялянскі тытун у Дзісьненскім, Браслаўскім, Пастаўскім, Вялейскім і Маладэцкаскім паветах, нішчучы яго ў гародах і сьпісуючы пратаколы на „злачынцаў“. Усяго сьбісана пратаколаў больш за паўтары тысячы!

Орган польскае „казённае“ дэмакратыі вельмі спагадае тым урадоўцам, якія так руліва працаваў дзеля карысьці польскага скарбу і тытунавае манополі, ды і навет дамагаецца нагароды для іх... Наадварот, „Пшэгл. Від.“ сьмелна адзначае, што няма ведама, каму трэба больш спагадаць: ці сялянскай беднаце, якая ў выніку „тытунавае аблавы“ будзе сурова пакарана грашовымі штрафамі,—ці паном урадоўцаў? Думаем, што спягод усяго беларускага насяленьня будзе бясспрэчна на старане курцоў-саматужнікаў. Што яны развадзілі тытун выключна для сябе, сьведчыць факт, што „недзельныя плянтацыі“ тытуну засталі абшару... ад 1-го да 10-х кв. мэтраў!

Да ведама нашых „Багатыроў“. Ад першага верасьня Польскі Банк распачаў выбіраць абароту 50-злотых банкнотаў

3 па-за дымных ноччу хмараў, 3 неба соннае пасьцелі бліскам іскраў, сэрэбра жару зоры ясныя зіхцелі...

Адбівалася трывога ў гэтым яркім зораў зьязньні, Як-бы нейкая зьязмога 3 ночы цэпраю ў змаганьні.

Дзіва нейкае, а ласьне: То гарыць, то нека бледна, Гляне іншая і пагасьне, Раптам зьнікнуўшы бяссьледна...

Але я і такіх шмат бачу: Моц у зроку іх зіхціцца — І гатоў я, небарача, Іх абняць — паяць, маліцца...

Гэта зьязньне яснай сілы, Верай у прышласць дна сагрэта, Скрозь хмар цэпру край наш мілы Аблівала дзіўным сьветам.

Брацьця, гляньце, гэта зьязньне Дзіментаў, бліск каменьяў, Сьветазарных думак раньне— Поўнае сьвятых імкеньняў.

Цэпра ночы іх сьважала У падокліпенне сных хмараў... Зоры — зоры! — сілы мала — Аб вас поўным пажараў,

Што страляюць у неба грамам, Пярунам магутнай сілы, Бурь грознае садомам — У момант вызваліў-бі, мілых...

Не затухне бліск ваш, зоры, Люду сэрца ён распаліць, Што вам моліцца у горы, Што вас ў песьнях сваіх славіць.

Не заглохне сьпеў ваш, зоры: Рэхам грозным бурь — грому Пакіруе хвалі ў моры На оустрач жыцьця сьвятому.

В. Баброўня. Міхась Васілён.

Прысуд у справе камун. паслоў ў Парыжу.

Парыжскі суд засудзіў 2 камуніст. паслоў Дюкло і Марці. абвінавачаныя ў проці-дзяржаўнай прапагандазе ў арміі.—на 5 гадоў турмы кожнага, ды і яшчэ на заплату штрафу па 3 000 франкаў. Рэшту абвінавачаных засудзіў на 3 гады турмы кожнага і па 2 000 франкаў штрафу.

Замах на цягнік з амэрыканцамі пад Ніццай.

Цягнік з прыхаўшымі ў Францыю амэрыканскімі легіянерамі-учасьнікамі Вялікай вайны — амаль не пацярпеў крушэньня пры пераезьдзе француска-італьянскай граніцы каля Ніццы. Замах разглядаецца, як спроба з боку анархістаў пасьцідзіцца за казынь Сакко і Ванпэці. Зроблена шмат арыштаў сярод анархістаў і... камуністаў.

„Тэлеграмка“ былога найзэра Гіндэнбургу.

Францускія міністры, якія ўсё яшчэ гавораць вадзінічыя прамовы пры ўсё новых будовах памятнаў героям Вялікай вайны, выклікалі ўрэшце і ў Нямецчыне жаданьне не адставаць ад былых пераможцаў, якія ўсё больш траціць усялякую павагу ў Нямецчыне. На будовы дзі прамовы ў Францыі Нямецчына пачала адказваць тым-жа. А ў гэтай акцыі—зусім натуральна—прыняў ўрэшце ўчасьце і сам Вільгельм II.

На адчыненьне памятнага нямецкім героям у Таннэнбэргу былі кайзэр, які зусім, відаць, ня лічыць сябе канчальна былым, але верыць у сваю новую „будучыню“, прыслаў на імя прэзыдэнта Гіндэнбурга тэлеграму. У тэлеграме гэтай былі кайзэр успамінае, як ён загадаў Гіндэнбургу ды Лёвэндорфу, ратаваць Прусію ад расейскіх войск. „Бітва пад Таннэнбэргам даказала ўсюю сьвету, піша ён, на што здольна нямецкая армія, кіравацца сьведамі сваёй мэты ваеннай волі павалара. Няхай-жа дух таннэнбэргскіх герояў аб’яднае разбітыя цяпер на партыі наш народ. Тады ён ізноў даканае чудаў, ды і будзе дарэмнай сьмерць усіх гэтых герояў, якім ахвяраваны гэты памятник. Тады—з божай помачай—мы ізноў паднімемся, як тады“...

Француская прэса, абуралася на гэты „годас з таго сьвету“ нібы ўжо пазаваана кайзэра, піша, быццам уся справа будаванья памятнага была распачата ў параўменьні ды папросту на загад Вільгельма, які гэтым шляхам хоча пакрысе „падчыніць ізноў“ да нямецкага народу...

Яшчэ ў справе прамовы прэзыдэнта Гіндэнбурга.

Прамова прэз. Гіндэнбурга ўсё яшчэ выклікае навакол сябе жывыя водгукі ў прэсе. Водгукі захопленьня ў Нямецчыне і абурэньня ў савозьніцкіх краях. Страшэнную сьнасаць выклікала тое, што Гіндэнбургу паслаў падзячную тэлеграму сам былы кайзэр Вільгельм, які асабліва ўсцешыўся тым, што на памятніку ў Таннэнбэргу, дзе аказаў сваю прамову прэзыдэнт, зроблены надпіс: Палёгшым за кайзэра і бацькаўшчыну. Надрукаваная ў нямецкіх газетах тэлеграма Вільгельма выклікала папросту выбух у Францыі і Англіі... Асабліва — пасля таго, як на гэту тэлеграму адказаў прэзыдэнт Гіндэнбург лістом. Што пісаў Гіндэнбург „свайму імператару“, ня ведама, але ўжо й тое, што пісаў, выклікае кавульскі гнев у савозьнікаў...

Урэшце—прышлося ў справу рашуча ўмяшчацца адказнаму палітыку Нямецчыны—Штэрэману.—У „гутарцы“ з супрацоўнікам вялікай францускай газеты „Матэн“ ён заявіў, што думкі прэзыдэнта падзяляюцца ўсім нямецкім народам, дык зусім не прыцяць мірнай палітыцы нямецкага ўраду. Калі можна Францыі і Англіі ўстаўляць сваіх герояў вайны, дык пэўна-ж не забаронена гэта рабіць і Нямецчыне. Што-ж датычыць справы па сутэсьці—аб віне ў выбуху вайны, дык Нямецчына ніколі не пагодзіцца з тым, каб судзьдзімі ў гэтай справе зьяўляліся яе пракуроры дзяржавы Астанты... Ня мае права зачыняць Нямецчыне вусны ў гэтай справе тая старана, якая адмаўляецца аддаць справу ў бэсстаронны, незалежны трыбунал, як трэбуе гэтага Нямецчына... Пэўна-ж, што з гэтага ясна, што—не Нямецчына зьяўляецца тая старонай, якая ня хоча ці бачыць поўнага высьвятленьня справы і праўды...

Вось як загутарыла цяпер Нямецчына з „былымі пераможцамі“...

Нябывалае зямлітрасеньне ў Крыме.

Маскоўскія газеты апісваюць нябывалае сілы зямлітрасеньні ў Крыме. У найважлівых местах паў-вострава—у Сымфэрыялі і Ялце—падземныя ўдары зруйнавалі больш за 500 дамоў. Шмат ваена людзей. Горныя абвалы завалілі шасэйныя шляхі.

Wszystko pod gwarancją! Zanimia dozwolona!

ANIO a pierwszorzędną jakość nabyć możesz:

BRZYTWY
oryginalna, czarna, hammasztra

MASZYNE
do strzyżenia włosów
zeta włosy, żyłki i tarcie

APARATY
do golenia oryginalne „Gillette“ i inne

Wszelkie przybory do golenia. — Noże, midelce, tyżki i inne przybory stalowe

w FIRMIE
FADAMKÓŁ-KOZANAN
WALY KRZAJAWIGI 11.

5 DOL. AMER. naprawy oszczędzić może każdy, kto czyni zakupy w naszej firmie. Blizsze szczegóły w prospektach.

СКРЫПКИ ад 19 зл. і даражэй

ГІТАРЫ „ 28 „ „

МАНДАЛІНЫ „ 16 „ „

БАЛАЛАЙКИ „ 14 „ „

ФУТЛЯРЫ да іх „ 12 „ „

Работы ўласнай майстроўні выслае ў-ва ўсе майсцовасьці распуліні па атрыманьні ўсяе вартасьці.

Перасылка па тарыфе.

Адрас: Wilno, ul. Wlulskiego 18/4.

Mikołaj Dzieszkina,
kapelmistrz.

1-га выпуску з датай 28 лютага 1919 году. Абавязак прымаць іх канчаецца з 31 днём студзеня 1928 году. Ад 1-га лютага 1928 году да 31 студзеня 1929 году іх будучы прымаць яшчэ аддэлы Польскага Банку, а пасля—да 31 ліпеня таго-ж году—ужо толькі Эмісійны Скарб Польскага Банку ў Варшаве. Ад 31 ліпеня 1929 году гэныя банкноты ня будучы ўжо мець ніякае цаны.

Хаця мала сьрод нас „багатыроў“, якія-б хацелі 50-злотавыя банкноты, падаем усё-ж гэту вестку да агульнага ведама, каб у каго не заляжаліся гэтыя грошы ды не „згарэлі“ без агня ў скарні.

Напады. У апошнія часы ў тутэйшых газетах што-дня зьязьязюцца весткі аб бандыцкіх нападах на публічных дарогах Прыкладам, у нумары з аўторка „Слово“ падае весткі ажно аб трох нападах пад Вільняй, у тым адзін—на казармы 23 палка горадзеньскіх уланаў у Падборзі. Апошні напад, у часе якога прастрэлена была рука вяртаўніка „Слово“ тлумача падрыхтоўкай кражы,—аднак, магчыма і нешта іншае...

Водгалас высьляеньня з Вільні расейскіх манархістаў. Як падае „Газ. Варш. Поранна“, выселеньня з Польшчы расейскія манархісты з былым рэдактарам расейскае газеты Ромашовым на чале маніяда распачаць судовы працэс проці польскага ўраду — за страты, якія яны мелі з прычыны таго, што пры высьляеньні ім быў дадзены лішне кароткі час дзеля ліквідацыі сваіх спраў і маемасьці.

Хто мае быць Намісарам м. Вільні? Мясцовыя газеты пішучь, быццам Намісарам м. Вільні мае быць назначаны маёр Макс. Осоўскі, які цяпер служыць заступнікам начальніка П.К.У. Віленска-Троцкага пав. П. Осоўскі мае юрыдычную асьвету, да 1915 г. служыў у Гданьску(?)

Забастоўна цырульнікаў. У Бедастоку забаставалі цырульнікі (парыкмахэры), трэбуючы 10 прац. дадатку да заробатнае платны.

3 жыцьця Горадні.

Выбары ў мястовую раду. У сувязі з выбарамі Мясцовы Рады 18 верасьня адбылася канфэрэнцыя прадстаўнікоў, выбраваных работнікамі ад дзясцях прафэсійных саюзаў, на якой паставлена ўтварыць выбарны камітэт, які бы аб’яднаў усіх работнікаў места, пад назваам: „Аб’яднаны Работніцкі блёк“. У склад камітэту аднаголасна выбраны: Пачобут (паліц), Кулаўскі (беларус), Фіні (жыд).

23 верасьня камітэтам быў выпушчаны камунікат, у якім камітэт заклікае ўсіх работнікаў да навязанья сувязі з Камітэтам, ды гавьбуе ўсе іншыя ўтварыўшыся камітэты, якія стварылі розныя палітычны спекуляцыі з мэтай разьбіць работніцкую еднасьць.

Народны.

Да нашых падпішчыкаў.

Пасылаючы рахункі, просім пав. грам. Падпішчыкаў урэгуляваць падпісную плату. Хто да і кастрычніка не ўрэгулюе падпіснэй платы, або ня прышле паведамленьня, што грошы будучы прысланы, таму высылка газеты будзе спынена. Адміністрацыя.

КАРЭСПАНДЭНЦЫ.

Трэба згаварыцца.

(Ялаўская гміна, Ваўкавыскі павет).

У нашай гміне, як і ўсюды, адбыліся выбары да гмінае рады. Вынікі выбараў былі наступныя: сялян-беларусаў прайшло да рады 8 чалавек, жыдоў 1 і адзін тутэйшы паўпанак. Усяго было выстаўлена 4 спіскі: 1 спісак — шляхоцкі, 2 — блэк тутэйшых дробных падпанкаў з жыдамі, 3 і 4 спіскі — сялянскія. № 1 пры выбарах праваліўся, № 2 да атрымаў 2 мандаты, а рэшта прайшло па сялянскім спіску. Як ні стараліся паны, каб не дапусціць у раду класова і нацыянальна свядомых беларусаў, але з іх стараньняў нічога ня вышла, праваліўся, бо не правільні іводнага свайго раднага.

Як відаць з газэты, па ўсіх гмінах прайшло ў раду шмат беларусаў. Мне здаецца, што ўсім радным трэба задумацца над тым, у якім кірунку павінна ісьці праца радных-беларусаў, чаго павінны дамагацца ў першую чаргу, наагул уявіць сабе заданьні рады. Вельмі пажадана было-б, каб на старонках нашай паважанай газэты было зьмяшчана гэтае так важнае для нас пытаньне, усё-бакова высветлена і выстаўлены тыя шляхі, па якім павінны ісьці нашы радныя ў самаўрадах, бо апрача чыста гмінакных балачак, ёсьць балачкі агульныя ўсім гмінам, як напрыклад, школы і інш. Варта, браты-радныя над гэтым задумацца, а, калі добра падумаем, то можа і пойдзем спосаб, які ўсіх нас задаволяць і які павядзе нашу працу па патрэбаму шляху.

Ялаўскі.

Цяпер і мы праснуліся.

(Вёска Калыдаічы, Пружаншчына).

У 31 нумары нашай паважанай газэты „Наша Праўда“ была зьмяшчана карэспандэн-

цыя, што наша моладзь п'е гарэлку і наагул траціць непрадуктыўна час. Як відаць, гэта закрунула да сэрца іх. Бо шмат хто з іх задумаўся над праўдзівасьцю гавораннага. І вось, каб распачаць новае жыцьцё, моладзь наша парашыла залажыць на першы пачатак бібліятэку-чытальню. Паўстала пытаньне, скудзь дастаць грошаў. Якраз у гэты час нашы вясковыя гаспадары прадалі кавалк сенажці, за які ўзялі сто злотых. Моладзь зьвярнула да іх, каб дапамаглі ім. Аднае нядзельні быў сакліканы оход усяе вёскі. Моладзь пачала дамагацца ад гаспадароў, каб яны асыгнавалі на бібліятэку пяцьдзесят злотых. Дамаганьне гэтае спаткала прыхільнасьць амаль што на ўсіх гаспадароў, толькі трое з іх (прозьвішчэй ня буду падаваць, няхай ім і так будзе сорама) адмовіліся. Моладзь, пачуўшы гэта, заварушылася і пачала гаварыць як адзін, што мы хочам асьветы, а вы нам ня хочаце памагчы дабрыца яе, што скажучь пра вас вашы дзеткі, калі падрастуць і даведаюцца пра такі ўчынак сваіх бацькоў. Сорам і ганьба вам. Грошы ў ліку 50 злот. былі асыгнованы, бо тры галасы проці целае вёскі нічога не маглі зрабіць. Падзякаваўшы, моладзь узяла грошы, зрабіла спіс патрэбных кніжак і напісала ў Вільню аб іх прысьлянцы. Але, дарагія сябры, гэтага яшчэ мала. Трэба, каб вы далей пашыралі сваю працу на культурнай беларускай ніве, бо сабраць грошы, вылісаць кніжкі і на тым скончыць сваю працу замала. Трэба дадаць спектаклі-вечарыны, агульнае чытаньне, лекцыі. Трэба так рабіць, каб кніжкі не ляжалі ў шафах бяз руху, а каб хадзілі па руках і неслі ў нашыя цёмныя хаты сьвет і сеялі надзею на лепшае жыцьцё, на лепшую будучыню. Чэсьць і слава вам маладыя сябры! Няхай ваш добры пачыны паслужыць прыкладам для іншых вёсак, дзе яшчэ моладзь можа ў гарэлку-агрэц.

Прайдзісьвет.

Да ведама усіх дэкларантаў, складушых у 1926 г. дэкларацыі на урадовыя беларускія школы.

Як толькі будзе падзелена афіцыйнае паведамленьне школьнага Куратара (ў гміне) аб адмове адчыніць урадовую беларускую школу, дэкларанты, якія складалі ў 1926 г. дэкларацыі на адчыньненне ўрадовай беларускай школы, мусяць зараз-жа, не пазьней як ў працягу 14 дзён ад дня паведамленьня, злажыць жалабу Міністру Асьветы ў Варшаву, папольшку, паводле прыкладзенай формы, а ў Галоўную Управу пераслаць копію гэтае жалабы. Жалаба да Міністра мусяць быць падпісана дэкларантамі. Подпісь сьвярджаць ня трэба.

Do Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Obywatele wsi . . . . . gminy . . . . . powiatu . . . . .

Z A Ż A L E N I E.

Korzystając z prawa, przysługującego nam na podstawie § 12 Rozporządzenia wykonawczego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7.I-1925 r. do Ustawy Językowej Szkolnej z dnia 31.VII-1924 r. niniejszym zanosimy Panu Ministrowi zażalenie co do decyzji p. Kuratora Okręgu Szkolnego . . . . . od dnia . . . . . Nr . . . . . w sprawie białoruskiego języka nauczania we wsi . . . . . gminy . . . . . pow. . . . . Według ogłoszenia, po badaniu p. Inspektora Szkolnego powiatu . . . . . złożonych w swoim czasie deklaracji szkolnych na . . . . . dzieci, uznano za ważne deklaracji na . . . . . dzieci, resztę unieważniono, jakoby z tego powodu (указаць, на які лік дзяцей Куратар уняважніў дэкларацыі і прычыны уняважнення). Unieważnienie to niezgodne (указаць прычыны, дзеяя якіх лічыць уняважненьне незаконным).

Na podstawie powyższego prosimy Pana Ministra otworzyć szkołę rządową w bieżącym roku szkolnym we wsi . . . . . gminy . . . . . powiatu . . . . . z językiem wykładowym ojczystym — białoruskim.

Dnia . . . . . 1927 r.

(Подпіс).

і „Суд“, камедыя ў 1 акце Ул. Галубка. Увесь чысты даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліятэкі-чытальні, якая існуе пры Бандарскім Гуртку Т-ва Бел. Школы.

У вёсцы Баброўні, Горадзенскага павету, сябрамі Т-ва Бел. Школы быў зладжаны вечар-спектакль. Пастаўлена была „Пан Міністар“ — камедыя ў 3 актах Ф. Аляхновіча, пасля чаго дэклімаваліся вершы беларускіх паэтаў пры чынным удзеле маладога Беларускага паэта Міхаэля Васілька. Увесь чысты даход ад вечара-спектаклю пайшоў на карысьць Т-ва Бел. Школы.

Усе васьмь гэтыя спектаклі былі зладжаны пры дапамозе Горадзенскай Акружнай Управы Т-ва Бел. Школы, якая багчыць, што ладжаньне спектакляў на вёсцы ёсьць адна з больш даступных форм прапаганды беларускага адраджэнскага руху.

А б в я ш ч э н ь н е.

Гэтым Галоўная Управа Т-ва Беларускае Школы ў Вільні гэтым даводзіць да гультыага ведама, што ніжэйпералічаныя грамадзяне м. Баранавічы выключаны з ліку сапраўдных сяброў Таварыства і білеты іх уняважняюцца.

- 1) Валчыцка Зіна, білет № 3396, 2) Райская Мар'я — 3414, 3) Бабко Мікалай — 3395, 4) Гурскі Антон — 3394, 5) Далкоўская Барбара — 3402, 6) Гатоўшчык Янка — 3391, 7) Дурыла Аляксандар — 3393, 8) Пляўсюк Васіль — 3419, 9) Цяўлоўскі Фалік — 3411, 10) Праўко Юры — 3412, 11) Ждан Янка — 3410, 12) Заленская Надзея — 3409, 13) Кавалевіч Надзея — 3390, 14) Лукашэў Ніна — 3415, 15) Туровіч Ядвіга — 3392, 16) Голашчык Адвард — 3400, 17) Шастак Зіна — 3418, 18) Мароз Тафіль — 3416, 19) Абражэй Аляксандар — 3338, 20) Хілко Пётр — 3413, 21) Кабяк Вольга — 3407, 22) Васілевіч Васіль — 3417.

А б в е с т к а.

Горадзенская Акружная Управа ўневажняе білет за № 3203 ад 6.IX 26 г., выданы Галоўнай Управой Т-ва Бел. Школы на імя Марні Мышко, які пад час ліквідацыі „Грамады“ быў забраны паліцыяй і да гэтага часу ня зьвернуты.

П А С Т А Н О В А.

На паседжаньні Управы Горадзенскага Гуртка з дня 4.IX 27 г. прат. № 5 пастаноўлена выкасаваць з ліку сяброў Т-ва Белар. Школы за невыкананьне § 12 Статуту Ялімовіча Вітара, а выданы білет яму за № 2 з 28.XII 26 г. лічыць уняважненым.

Выйшла з друку 6—7 кніжка першага Беларускага месячніка сельскае гаспадаркі „САХА“ З Ъ М Е С Т: Выраб зямлі па сьстэме д-ра Бурмаэстэра. Новы сезаварот. Як вырабляць дзярван. Вопыт ужываньня торфу на ўгнаеньне. Гутарка пра нашы сезажаці. Як пазнаць, ці будзе з цяляці добра карова. Выкарм лятчаных сьвінак і кабаноў. Скотныя магільнікі. Калі і як садзіць плавонныя дрэвы. Як зрабіць таннае віно з фруктаў. У справе арганізацыі беларускіх пчалароў. Парады агранома. Парады для гаспадынь. Цана асобнага нумару 30 гр. Подпісная плата ад 2-га нумару да канца году 2 зл. 25 гр. Гадавыя падпішчыні пры гэтым нумары атрымліваюць дарма кніжку „У наапрацы будучыня“. Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, вул. Сьв. Анны 2, кв. 3.

Хто чытае нашу газэту і не прыслае падпіскі, той ня сьцягне разьвіцьцю роднай беларускай прэсы. БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжэўся, выраўняйце свой доўг.

3 Таварыства Беларускае Школы.

Зьезд Акружнае Управы Таварыства Беларускае Школы.

Вялейскай Акружнай Управе даводзіць да ведама ўсіх сяброў Т-ва Бел. Школы, што на аснове дазволу Віленскага Ваяводы ад 6.IX. 1927 г. за № 4713, на Паровы 14 кастрычніка с. г. адбудзецца ў Вялейцы Пявятовы Зьезд. Прэсутнасьць дэлегатаў абавязкова пажадана большага ліку сяброў Т-ва.

Парадак дзённы наступны: 1. Справаздача Акружнай Управы. 2. Доклады з местаў. 3. Плян будучай працы. 4. Вагучыя справы.

Кожная Управа Гуртка няхай падрыхтуецца да справаздачы, якая больш менш павінна быць наступнай:

I. Калі стварыўся гурток і ці залегалі зьявіны ён, II. Колькі сяброў у гуртку. III. Ці ёсьць Нар. Дом і бібліятэка-чытальня.

IV. Колькі кніжак у бібліятэцы і якія. V. Якія вылісавае газэты і журналы.

VI. Ці складалі дэкларацыі на беларускую школу ў вашай вёсцы і суседняй і на колькі дзяцей.

VII. Калі складалі, дык ці адчынена беларуская школа, а калі не, дык чаму не адчынена.

VIII. Ці маніцца сямьсотва складаць дэкларацыі на беларускую школу ў гэтым годзе.

IX. Якія вучыццалі вучаць вашых дзетак, адкуль яны: тутэйшыя ці з Польшчы і іх адносіны да беларускай школы, дзяцей і сямьсотва.

X. Як паступалі сяброўскія окладкі і сколькі адаслана ў Акружную Управу і сколькі ёсьць у гуртку.

XI. Якія недастачы ў працы Акружнай Управы.

XII. Якія недастачы ў працы гуртка.

XIII. Што па вашаму трэба зрабіць, каб праца ішла ў будучыні лепей.

XIV. Сколькі пастаўлена спектакляў, вечарын, рефератаў.

XV. Ці ёсьць у Вас сябры, якія маглі-бы працаваць у гуртку, але ня хочуць.

Вось па гэтым пляну няхай кожная Управа гуртка зложыць сабе справаздачу, адказваючы на ўсе гэтыя запытаньні.

Прыехаўшыя сябры павінны зьявіцца ў Народны Дом Т-ва на вул. Д-Вернацкага № 2 (проці сады) дзе зарэгіструюцца і атрымае картачку на ўваход на зьезд. Народны дом будзе адчынены а 8 гадзінах раніцы. Пачатак зьезду а 12 гадзінах раніцы.

Вечарам адбудзецца спектакль-вечарына. Вялейская Акружная Управа.

Як „адчыняюцца“ беларускія школы.

У Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы прыслана з Блудзенскага Гуртка, Пружанскага пав., гэтка заява:

„Гэтым паведамляем Вас, што ў Блудні з гэтага году адкрыта дзев'яць-моўная школа—польска-беларуская. Беларускае вучаць тры гадзіны ў тыдзень і выкладаюць тры-ж польскія вучыццалі.

Блудзенскімі грамадзянамі падана 54 дэкларацыі на 74 дзяцей, а 25 траўня гэтага

году прыехаў да Блудня Школьны Інспектар і правярнуў школьны век дзяцей і 19 дзяцей прызнаў у пазашкольным веку.

Усе калейжы і жыды падалі на польскую школу на 40 дзяцей, а гэмы калейжы ня прыпісаны да Блудзенскага абчэства, а да вайны ў Блудні была калейжыя школа, туды й хадзілі і жыдоўскія дзеці. Яшчэ якімі то няведанымі спосабамі паданы жамабы да Школьнага Інспектара проціў беларускае школы ад імя Блудзенскіх жыдоў, якія ня маюць дзяцей у школьным веку. Гэмы грамадзяне гавораць, што яны ня толькі ня пісалі, а і ня ведаюць, хто пісаў і трэбавалі пабачыць подпісы, але ім не даюць, а яны жадаюць беларускае школы.

Прашу паведаміць нас, ці маюць права калейжы пратэставаць проціў беларускае школы ў Блудні і хто мае права кантраляваць вучэньне беларускае мовы ў школе“.

25 верасьня 1927 г. (Подпіс).

Перашкджаюць вёсцы культурную працу.

Ніжэй друкуем заяву гуртка Т-ва Бел. Школы ў Горадку, Беласт. павету, характэрную адносіны адміністрацыі на правіццалі да культурнай працы беларусаў.

У Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы.

У нас арганізавана тэатральная сэкцыя, але-ж на кожны раз, калі трэба зьбірацца на рэпэтыцыю, трэба прасіць у пана каманданта дазволу, а калі часам не застанеш яго ў пастаруку, тады і рэпэтыцыя не адбываецца. На падставе гэтага просім Галоўную Управу зрабіць так, каб, як свабоднай магла працаваць наша трупя.

У сэрэдзу 21 гэтага месяца вызначылі адыграць п'есу „Шчасьлівы Муж“; пасадзі ў стараства, але-ж яшчэ дазволу не атрымалі.

Старшыня (подпіс). Сэкрэтар (подпіс).

Праца на мыйсцох.

У вёсцы Заполье, Дубнаўскае гм., Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Беларускае Школы 21-га верасьня с. г. была згуляна п'еса „Страхі жыцьця“ ў 3 актах Ф. Аляхновіча і камедыя „Жоіскі Парэт“ у 1 дзеі Л. Родзевіча. Увесь чысты даход пайшоў на карысьць Т-ва Беларускае Школы.

У вёсцы Плюснаўцах, Вяліка-Бярэстаўіцкае гм., Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Беларускае Школы 25 верасьня с. г. была згуляна п'еса „Страхі жыцьця“ ў 3 актах Ф. Аляхновіча і камедыя ў 1 дзеі „Модны Шляхцюк“. Даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліятэкі-чытальні, якая існуе пры Гуртку Т-ва.

У вёсцы Стральцы, Свідзьскае гміны, Горадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Беларускае Школы 25 верасьня с. г. пастаўлена была „Паўлінка“ і „Заручыны Паўлінкі“. Увесь чысты даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліятэкі-чытальні ім. Антона Лудкевіча, якая існуе пры Гуртку Т-ва.

У вёсцы Бандары, Азёрскае гм., Горадзенскага павету, драматычнай сэкцыяй Гуртка Т-ва Бел. Школы, дня 27 верасьня была згуляна п'еса „Боты“, водзіль у 1 акце,

Выпісуйце й купляйце ІЛЮСТРАВАНЫ ЧАСАПІС „РОДНЫЯ ГОНІ“

месячнік літаратуры й культуры Заходняе Беларусі.

Выходзе кніжкамі па 48 стар. пад кіраўніцтвам найлепшых у Заходняй Беларусі літаратурных крытыкаў.

Падпіска на год 8 зл., 1/2 году—4 зл., 1/4 году—2 зл., адна кніжка 75 гр. Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Крзуве Кола 21. Выйшла 5-ая кніжка „Родных Гоней“.

З Ъ М Е С Т:

Наталля Арсеньнева: Маячэньні... (верш), стар. 1. Яна-ж: Калі... (верш) 2. Яна-ж: Вясліка (верш) 3. Зьвястун: Наперад, гэі (верш) 3. В. Вальтар: Дух часу (верш) 4. Палачана: Хваравіты (апавяданьне) 5. Міл Ільічэвіч: Вінд, Дуні-Марцінкевіч (агульна-крытычны начырк) 7. Ант. Навіна: Роля моладзі ў пачатках адраджэнскага руху (20). Др Я. Станкевіч: Беларускае Акадэмічнае Камфэрцыя 14.—21. XI. 1926. і яе працы дзеяя реформы беларускае абшчэды і правапісу (26). М. Чэмер: Верная дачка Сонца і „Шчырай Зямелькі“. Н. Арсеньнева: „Пад сінім небам“ (35). М.: Яшчэ адказ „Бел. Кругіцу“ (39). Грамадзяне Беларусі! (адозва) 44. Культурныя навіны (47).

Можна купляць у-ва ўсіх беларускіх кнігарнях.